

**MiNa-Raad
Milieu- en Natuurraad Vlaanderen**

Advies

Van 4 juli 2002

**over de aanvraag tot voorlopige erkenning van het
Regionaal Landschap Houtland**

Inleiding

Op 30 april 2002 ontving de MiNa-Raad de adviesvraag betreffende de voorlopige erkenning van het Regionaal Landschap Houtland. Artikel 6 §1 van het Besluit van de Vlaamse regering van 8 december 1998 bepaalt dat de MiNa-Raad een adviesrol heeft inzake de voorlopige erkenning van regionale landschappen¹. De vooropgestelde adviestermijn bedraagt twee maanden.

De Raad bracht reeds eerder advies uit over de definitieve erkenning van acht Regionale Landschappen. Over de voorlopige erkenning van een Regionaal Landschap werd de Raad in het verleden evenwel nog niet om advies gevraagd. De eerste acht regionale landschappen werden door het uitvoeringsbesluit immers automatisch als voorlopig erkend beschouwd. Dit is dus de eerste maal dat de MiNa-Raad zich uitspreekt over de aanvraag tot voorlopige erkenning van een regionaal landschap.

De MiNa-Raad doet tot slot opmerken dat het toegezonden dossier geen enkele toetsing of voorlopige appreciatie bevatte door de afdeling Natuur. In hun begeleidende brief verklaart de afdeling slechts dat "*deze aanvraag conform [is] aan het erkenningsbesluit*".

Onder de gegeven omstandigheden beantwoordt de MiNa-Raad de gestelde adviesvraag met dit advies.

Prof. Dr. R.F. Verheyen
voorzitter

¹ Besluit van de Vlaamse Regering van 8 december 1998 tot vaststelling van de regelen voor de voorlopige en definitieve erkenning van Regionale Landshappen.

Adviestekst

[1] De erkenningsvoorwaarden. Om voorlopig erkend te worden of te blijven moet een Regionaal Landschap op grond van het Erkenningsbesluit voldoen aan volgende zes voorwaarden (artikel 4 §1 tot en met 4)

1. het regionaal landschap bezit rechtspersoonlijkheid;
2. het gebied waarbinnen het regionaal landschap actief is onderscheidt zich geografisch duidelijk van de omgevende streken, met een minimum aaneengesloten oppervlakte van 30.000 ha, een typisch landschap, met een grote gaafheid en samenhang en/of cultuurhistorische waarde, een hoge actuele natuurwaarde en met grote mogelijkheden voor natuurontwikkeling en natuurgerichte recreatie en toerisme;
3. de activiteiten van het regionaal landschap zijn gericht op de bevordering en de promotie van het streekeigen karakter, de natuurrecreatie, de natuureducatie, het recreatief medegebruik, het natuurbehoud en het beheer, herstel, aanleg en ontwikkeling van kleine landschapselementen;
4. het regionaal landschap is voorgedragen door de Bestendige Deputatie van de provincie;
5. het regionaal landschap beschikt over een Algemene Vergadering waarvan volgende doelgroepen deel uit maken: provincie en/of gemeenten, erkende milieu- en natuurverenigingen en eventueel erkende landbouworganisaties, erkende verenigingen ter bevordering van toerisme en recreatie en erkende wildbeheerseenheden;
6. het regionaal landschap bezit een Raad van Bestuur die voor minstens 1/3 bestaat uit vertegenwoordigers van provincies of gemeenten, voor minstens 1/3 uit vertegenwoordigers van erkende natuurverenigingen en uit vertegenwoordigers van de resterende doelgroepen.

Om erkend te blijven moet een regionaal landschap in principe voldoen aan volgende voorwaarden:

7. het regionaal landschap organiseert jaarlijks volgende activiteiten om erkend te blijven: minstens 2 maal een landschapskrant, minstens 3 vormingsactiviteiten met minimaal 25 deelnemers, minstens 3 brede publieksactiviteiten met telkens 100 deelnemers en activiteiten die de participatie van de doelgroepen en de bevolking aan beheer van kleine landschapselementen bevordert;
8. het regionaal landschap voert een boekhouding derwijze dat de aanwending van de subsidie van de Vlaamse Gemeenschap controleerbaar is.

Beide laatste voorwaarden kunnen niet met volle kracht toegepast worden op Regionale landschappen die nog voorlopig erkend moeten worden; ze kunnen wel ten indicatieven titel gebruikt worden, om na te gaan of het betrokken Regionaal landschap levenskrachtig is. De MiNa-Raad vat deze criteria dan ook als zodanig op.

[2] Werkingsgebied. Het werkingsgebied van een regionaal landschap dient zich geografisch duidelijk te onderscheiden van de omgevende streken, met een minimum aaneengesloten oppervlakte van 30.000 ha, een typisch landschap, met een grote gaafheid en samenhang en/of cultuurhistorische waarde, een hoge actuele natuurwaarde en met grote mogelijkheden voor natuurontwikkeling en natuurgerichte recreatie en toerisme.

Het dossier van het voorlopig te erkennen RL Houtland bevat een uitvoerige

beschrijving van het werkingsgebied. Het RL Houtland zou zich uitstrekken ten zuiden van het centrum van Brugge. Volgende gemeenten zouden er integraal deel van uitmaken: Beernem, Oostkamp, Zedelgem en Torhout en delen van de gemeenten Brugge, Jabbeke, Damme en Wingene. De totale oppervlakte zou volgens het dossier 41.000 ha bedragen. Het werkingsgebied zou deels samenlopen met het geplande landinrichtingsproject Brugse Veldzone. De MiNa-Raad doet wel enkele vaststellingen:

- Het klopt dat het gebied een grote verscheidenheid heeft aan landschappen en een hoge landschappelijke kwaliteit bezit; het werkingsgebied van het RL Houtland zou evenwel voor een niet onbelangrijk deel van de oppervlakte bestaan uit stedelijk gebied (Brugge en Torhout).
- Het is niet helemaal duidelijk waarom er soms slechts delen van gemeenten zijn aangesloten. De afbakening van het Regionaal Landschap zou op het grondgebied van Damme beperkt blijven tot Sysele en tot een stuk van Moerkerke. Het gaat om het deel van de stad dat niet tot de Polders behoort. Het dossier vermeldt verder *“met de eerste afbakening via de veldgebieden, wordt gemikt op de bosgordel ten zuiden van Brugge. Evenveel potenties in het kader van de werking van een Regionaal Landschap zijn er zeker aanwezig in het poldergebied ten noorden en westen van Brugge.”* Is het misschien zo dat er voor het poldergebied plannen zijn voor een nieuw regionaal landschap of gaat het om een toekomstige uitbreiding?²
- Het is niet duidelijk of men kan hard maken dat het gebied een hoge actuele natuurwaarde heeft. De voorstudie bij het Landinrichtingsproject Brugse Veldzone lijkt uit te wijzen dat 80% van het gebied eerder als biologisch minder waardevol moet gekarteerd worden. Het lijkt wel een waardevolle gedachte te zijn om iets te willen doen met het gegeven van het ooit uitgestrekte gebied van *“woeste gronden (heiden en wastines) dat zich uitstreckte tussen Gent en Brugge ... omringd door een vrij grote bosgordel”*. Er wordt ook op gewezen dat delen van de traditionele landschappen nog een grote mate van intactheid hebben behouden.
- Of er grote mogelijkheden voor natuurontwikkeling en recreatie zijn, is evenmin duidelijk. Er wordt het volgende over gesteld: *“Dat de recreant in de onmiddellijke nabijheid toeristische trekpleisters vindt als Brugge en de Kust, is voor het Regionaal Landschap een belangrijke troef. Op dit ogenblik is de Brugse omgeving als toeristische-recreatieve entiteit nog onbekend”*. In het gebied zijn wel een hele reeks routes uitgestippeld, en het Regionaal Landschap zou deze paden en routes uit willen bouwen tot een kwalitatief hoogstaand netwerk.

[3] Activiteiten. Activiteiten van het regionaal landschap dienen te zijn gericht op (1) de bevordering en de promotie van het streekeigen karakter, (2) de natuurrecreatie, (3) de natuureducatie, (4) het recreatief medegebruik, (5) het natuurbehoud en (6) het beheer, herstel, aanleg en ontwikkeling van kleine landschapselementen. Het Regionaal Landschap bestaat nu klaarblijkelijk al twee jaar. Bij de activiteitscriteria heeft de MiNa-Raad op basis van de ingediende documenten de volgende bemerkingen:

- In de eerste plaats lijken de activiteiten van het Regionaal Landschap Houtland veel ruimer te zijn opgevat dan de zes hierboven geciteerde categorieën. Het Regionaal Landschap zou bv. een bemiddelende rol ambiëren bij de verwerving van gronden, i.e. tussen natuurverenigingen, Afdeling Bos en Groen, Afdeling

² Artikel 3 van de statuten van de vzw stelt ten andere *“dat het werkingsgebied van het regionaal landschap, op voordracht van de Raad van Beheer kan uitgebreid worden met andere gemeenten”*. De MiNa-Raad doet opmerken dat dit wel een nieuwe erkenningaanvraag zou vereisen.

Natuur en de gemeenten (pag. 8). Wat integraal waterbeleid betreft zou men de opdrachten m.b.t. de ecologische inrichting van beken willen gaan coördineren (pag. 9). Men zich ook toespitsen op de uitwerking van natuur- en landschapsplannen voor landbouwbedrijven (pag. 10).

- Daartegenover staat dat de eigenlijke activiteiten in het werkprogramma veel enger gedefinieerd lijken dan wat vereist is. De taken die het regionaal landschap zichzelf stelt, situeren zich aldus blijkbaar vooral in de agrarische sfeer. Zo zou men in de toekomst samenwerkingsovereenkomsten met landbouwers gaan afsluiten, in het kader van een ALT-project “natuur op de boerderij” (pag. 12).
- Er zijn wel wat natuurgerichte activiteiten aanwezig: herstel van drevenpatronen, de opbouw van een natuurverbindingsnetwerk voor de middenatlantische heide, natuurvriendelijk bermbeheer, natuurontwikkeling in gemeentelijke bossen en domeinen.
- Men lijkt zich voornamelijk te richten op de coördinatie via de landschapswacht.
- Het aspect “natuureducatie” is tot op heden zeer beperkt ingevuld. De aanwerving van een natuureducatieve kracht door het Regionaal Landschap Houtland is met name pas voorzien vanaf 2003 (pag. 14).

De MiNa-Raad kan zich met andere woorden nog geen duidelijk beeld vormen wat de samenhang en de visie is achter de ondernomen activiteiten. Het is best mogelijk dat dit geheel past in het opzet en de filosofie van regionale landschappen, maar na erkenning zal hier meer duidelijkheid moeten ontstaan.

[4] Algemene Vergadering en Raad van Bestuur. Het regionaal landschap bezit een Raad van Bestuur die voor minstens 1/3 bestaat uit vertegenwoordigers van provincies of gemeenten, voor minstens 1/3 uit vertegenwoordigers van erkende natuurverenigingen en uit vertegenwoordigers van de resterende doelgroepen.

De MiNa-Raad heeft hier als bemerkingen:

- Aan deze voorwaarde is voldaan in de statuten van het RL Houtland;
- Ook de bijgevoegde lijst van de samenstelling van de Raad van Beheer en de Algemene Vergadering is in orde;
- Evenwel zijn nergens verslagen bijgevoegd over het effectief doen doorgang vinden van algemene vergaderingen.

[5] Georganiseerde activiteiten. Het regionaal landschap dient jaarlijks volgende activiteiten te organiseren “*om erkend te blijven*” (Besluit 8 december 1998, art. 4 §6): minstens 2 maal een landschapskrant, minstens 3 vormingsactiviteiten met minimaal 25 deelnemers, minstens 3 brede publieksactiviteiten met telkens 100 deelnemers en activiteiten die de participatie van de doelgroepen en de bevolking aan beheer van kleine landschapselementen bevordert. De MiNa-Raad stelt hier vast dat er nog geen landschapskrant is, dat de activiteiten tot nu toe beperkt gebleven zijn; het is ten andere niet duidelijk of het al tot enige brede publieksactiviteit gekomen is. De MiNa-Raad maakt van deze opmerkingen geen punt, maar stelt vast dat het betrokken Regionaal Landschap na voorlopige erkenning zal moeten bewijzen aan deze activiteitsvoorwaarden te voldoen

[6] Boekhouding. Het regionaal landschap dient een boekhouding te voeren “derwijze dat de aanwending van de subsidie van de Vlaamse Gemeenschap controleerbaar is”

(Besluit 8 december 1998, art. 4 §7). Wat dit betreft merkt de MiNa-Raad op dat het dossier geen enkele toelichting bevat over de boekhouding van het Regionaal Landschap Houtland. De MiNa-Raad maakt ter gelegenheid van een voorlopige erkenning geen punt van dit gegeven, maar doet opmerken dat het betrokken Regionaal Landschap hierover na erkenning klaarheid zal moeten verschaffen

- [7] Conclusies.** De MiNa-Raad kan niet onverdeeld positief adviseren over deze aanvraag tot voorlopige erkenning. Meer substantieel, is de MiNa-Raad niet zeker of het aangeduide gebied beantwoordt aan de gestelde criteria, en of de te ontplooiën activiteiten beantwoorden aan hetgeen verwacht wordt van een regionaal landschap. De MiNa-Raad vraagt dan ook dat, bij een eventuele voorlopige erkenning, inspanningen zouden geleverd worden om hieraan blijvend te voldoen.